

Voortgezet Speciaal Onderwijs - januari 2013

Naam: _____ Vakgebied : _____

Groep: _____ Team : _____

indicator 1 : PEDAGOGISCH HANDELEN				
Aandachtspunten	Goede praktijken	-	+	Nvt
1.1 zorgt voor een ontspannen sfeer	spreekt leerlingen op een positieve manier aan			
	maakt zodanig contact met leerlingen dat zij zich op hun gemak voelen			
	accepteert dat leerlingen fouten maken			
waardering aandachtspunt		-	+	
1.2 zorgt voor veiligheid	bespreekt de sfeer in de groep en de omgangsvormen			
	hanteert gedrags- en omgangsregels redelijk en consequent			
	treedt op wanneer leerlingen de omgeving als onveilig ervaren			
	houdt rekening met (culturele) verschillen en bijzonderheden			
	bevordert interactie tussen leerlingen			
	corrigeert op een duidelijke manier			
	maakt weloverwogen gebruik van complimenten en correcties			
waardering aandachtspunt		-	+	
1.3 is zelf rolmodel van respectvolle omgang met elkaar en de omgeving	maakt contact met leerlingen			
	luistert naar wat leerlingen te zeggen hebben			
	laat leerlingen uitspreken			
	toont respect in taalgebruik en gedrag			
	behandelt leerlingen gelijkwaardig (maakt geen onderscheid naar sekse, milieu, cultuur of uiterlijk)			
waardering aandachtspunt		-	+	
1.4 ondersteunt het zelfvertrouwen van leerlingen	koppelt vragen en opmerkingen van leerlingen op een positieve manier terug			
	maakt duidelijk bijdragen van leerlingen waardevol te vinden			
	stimuleert en motiveert de leerling			
waardering aandachtspunt		-	+	
1.5 geeft blijk van hoge verwachtingen	spreekt positieve verwachtingen uit naar de leerlingen over hun mogelijkheden			
	is duidelijk naar leerlingen over wat de verwachtingen zijn			
	bevestigt als leerlingen verwachtingen waarmaken			
	bemoedigt als leerlingen verwachtingen niet			

	waarmaken			
waardering aandachtspunt		-	+	
1.6 richt een leeromgeving in die uitdagend en rijk is	heeft het lokaal overzichtelijk en verzorgd ingericht			
	zorgt voor ondersteunende en stimulerende materialen voor (methodisch taal-, lees- en reken-) onderwijs			
	materialen zijn overzichtelijk opgeborgen, hebben een vaste plaats en zijn toegankelijk voor leerlingen			
	zorgt voor adequate en stimulerende soft- en hardware			
	de leeromgeving sluit aan bij de actualiteit van de groep			
	zorgt bij praktijkvakken voor een context die in relatie staat tot de beroepscontext (alleen VSO).			
waardering aandachtspunt		-	+	
1.7 bevordert dat leerlingen op respectvolle wijze omgaan met elkaar en de omgeving	bevordert dat leerlingen interesse tonen in elkaar			
	bespreekt de sfeer in de groep en omgangsvormen			
	leert leerlingen grenzen aan te geven en deze van elkaar te respecteren			
	stimuleert leerlingen naar elkaar te luisteren			
waardering aandachtspunt		-	+	
WAARDERING INDICATOR 1 PEDAGOGISCH HANDELEN: Norm: 1.1 (ontspannen sfeer) 1.2 (veiligheid) 1.3 (respect) 1.4 (zelfvertrouwen)		O	M	V
Opmerkingen:				

indicator 2: EFFECTIEF BENUTTEN ONDERWIJSTIJD ('time on task')				
Aandachtspunten	Goede praktijken	-	+	Nvt
2.1 de leraar begint op tijd met de les	stimuleert leerlingen op tijd te beginnen			
	de leraar begint op de afgesproken tijd met de les			
	meldt (aan directie) als de leerling door vervoer regelmatig te laat is of spreekt bij zelf reizen de leerling erop aan			
waardering aandachtspunt		-	+	
2.2 besteedt de geplande tijd aan de leerstof	laat geen tijd verloren gaan tijdens de les			
	laat geen 'dode' momenten ontstaan			
	laat de leerlingen niet onnodig wachten			
	laat zich niet afleiden door irrelevante zaken of gebeurtenissen			
	houdt zelf lestijd en lesdoel in de gaten			
waardering aandachtspunt		-	+	
2.3 laat de les verlopen volgens een adequate planning	werkt met vooraf geplande instructie (bv GIP)			
	planning van de les stemt overeen met de doelen			
	de taak die aan de leerlingen gegeven wordt is uit te voeren binnen de beschikbare tijd			
	de afwisseling in instructie en begeleiding is passend bij de leervraag van de leerling(en)			
	zorgt dat leerlingen weten aan welke opdracht/taak			

	zij moeten werken				
	zorgt dat leerlingen weten hoeveel tijd ze hebben voor taken				
	kan adequaat omgaan met onverwachte situaties				
waardering aandachtspunt		-	+		
2.4 weet om te gaan met geplande onderbrekingen	de tijd voor therapie of specialistische ondersteuning wordt efficiënt gepland				
	leerlingen die later in de les komen leiden niet tot een verstoring van de les				
	er is een plan beschikbaar voor de leerling waarin aangegeven wordt hoe de gemiste lestijd (o.a. door therapie) wordt opgevangen				
waardering aandachtspunt		-	+		
WAARDERING INDICATOR 2 EFFECTIEF BENUTTEN ONDERWIJSTIJD ("time on task"): <i>Norm: 2.2 (besteding geplande tijd) 2.3 (adequate planning)</i>		O	M	V	G
Opmerkingen:					

indicator 3: KLASSENMANAGEMENT				
Aandachtspunten	Goede praktijken	-	+	Nvt
3.1 zorgt voor een ordelijk verloop van de les	het in- en uitgaan van de klas verloopt ordelijk			
	treedt tijdig en passend op bij ordeverstoringen			
	heeft overzicht op de groep			
	de leraar overziet regelmatig de klas			
waardering aandachtspunt		-	+	
3.2 zorgt voor een doelmatig klassenmanagement	maakt duidelijk welke materialen worden gebruikt			
	de lesmaterialen liggen klaar			
	de lesmaterialen zijn ordelijk en toegankelijk georganiseerd in het lokaal			
	de lesmaterialen zijn afgestemd op het niveau en de ontwikkeling van de leerlingen			
	organisatie maakt het mogelijk aandacht te schenken aan individuele leerlingen of groepjes leerlingen			
	maakt indien nodig in de communicatie gebruik van verwijzers en gebaren			
	visualiseert de dagindeling voor leerlingen (arbeid- en dagbesteding)			
	werkt indien nodig met gevisualiseerde stappenplannen			
	houdt bij de klassenindeling rekening met acting-out gedrag (time-out ruimte)			
waardering aandachtspunt		-	+	
3.3 maakt de gewenste leerhouding duidelijk	zorgt dat de leerlingen weten of ze een beroep op de leraar mogen doen			
	zorgt dat de leerlingen weten of ze met andere leerlingen mogen overleggen			
	zorgt dat leerlingen weten of zij stil moeten werken			
	let op werkhouding van leerling met betrekking tot: - concentratie/doorwerken			

	- redelijke mate van zelfstandigheid - enige mate van taakbesef			
waardering aandachtspunt		-	+	
3.4 voert een overzichtelijke en overdraagbare groepsadministratie (planning/realisatie)	de groepsadministratie bevat een planning (jaar/kwartaal/maand) van de leerstof voor de kernvakken			
	in het groepsplan staat de leerstofplanning voor een half jaar beschreven			
	werkt dagelijks met een heldere dagplanning/ weekplanning van het gerealiseerde leerstofaanbod van het moment			
waardering aandachtspunt		-	+	
WAARDERING INDICATOR 3 KLASSENMANAGEMENT: Norm: 3.1 (ordelijk verloop) 3.2 (doelmatig klassenmanagement)		O	M	V
Opmerkingen:				

indicator 4: ACTIVERENDE DIRECTE INSTRUCTIE (doelen benoemen, inhoudelijke helderheid en structuur, feedback, activering)				
Aandachtspunten	Goede praktijken	-	+	Nvt
4.1 maakt duidelijk hoe de inhoud van de les aansluit bij eerdere lessen over het onderwerp	haalt relevante voorkennis op en vat deze samen			
	vermeldt hoe de les aansluit bij wat voorafgegaan is			
	bespreekt voorgaande werk met betrekking tot hetzelfde onderwerp			
	visualiseert voorkennis (bijvoorbeeld op het bord) 'Wat weten we al?'			
waardering aandachtspunt		-	+	
4.2 benoemt de lesdoelen bij aanvang van de les	vertelt wat de lesdoelen zijn			
	legt uit wat de leerlingen in de les gaan leren			
	maakt voor leerlingen de opbouw van de les inzichtelijk (bijv. uitleg, begeleid inoefenen, zelfstandig verwerken)			
waardering aandachtspunt		-	+	
4.3 geeft duidelijke uitleg van de leerstof en opdrachten	legt uit in opeenvolgende stappen			
	vat van tijd tot tijd de leerstof samen			
	stelt vragen die door leerlingen worden begrepen			
	beheerst de vakinhoud en heeft kennis van de didactische opbouw van de leerinhouden			
	zorgt voor aanschouwelijke en ondersteunende middelen die leerdoelen ondersteunen			
	maakt indien nodig bij de instructie gebruik van verwijzers of gebaren			
waardering aandachtspunt		-	+	
4.4 versterkt de betrokkenheid van alle leerlingen (activering)	geeft opdrachten die leerlingen aanzetten tot actieve deelname			
	stelt open vragen die leerlingen aanzetten tot nadenken			
	wacht na het stellen van vragen voldoende lang om leerlingen te laten nadenken			
	geeft verschillende leerlingen een beurt (ook die			

	niet hun hand opsteken)				
	zorgt dat iedere leerling de juiste aandacht krijgt (in relatie met het beschreven ontwikkelingsperspectief van de leerling)				
waardering aandachtspunt		-	+		
4.5 geeft adequate terugkoppeling (feedback) aan leerlingen	gaat tijdens de instructie na of leerlingen de leerstof hebben begrepen				
	gaat tijdens de verwerking na of leerlingen de opdrachten op een juiste manier uitvoeren				
	geeft feedback op een manier die door de leerling wordt begrepen				
	refereert bij feedback expliciet aan de doelen				
	geeft feedback op de wijze waarop leerlingen tot hun antwoord komen				
	geeft feedback op het sociaal functioneren bij de uitgevoerde taak (groepsgebeuren)				
waardering aandachtspunt		-	+		
4.6 gaat na of de lesdoelen bereikt zijn	laat de leerlingen (indien mogelijk) vertellen wat ze geleerd hebben				
	laat ze vertellen (indien mogelijk) wat goed ging, wat niet goed ging en wat ze de volgende keer anders gaan doen				
	gaat na wat de prestaties van de leerlingen zijn (in relatie met de leerdoelen)				
waardering aandachtspunt		-	+		
WAARDERING INDICATOR 4 ACTIVERENDE DIRECTE INSTRUCTIE: <i>Norm: 4.2 (doelen) 4.3 (duidelijkheid) 4.4</i>		O	M	V	G
Opmerkingen:					

indicator 5: STRATEGIEËN VOOR LEREN EN DENKEN				
Aandachtspunten	Goede praktijken	-	+	Nvt
5.1 stimuleert leerlingen om hun aanpak te verwoorden	geeft leerlingen de gelegenheid hardop oplossingen te bedenken			
	vraagt leerlingen om de aanpak / de oplossingen te verwoorden			
	stelt open vragen die leerlingen aanzetten tot denken			
waardering aandachtspunt		-	+	
5.2 leert leerlingen op eigen niveau strategieën voor denken en leren	leert leerlingen gebruik te maken van oplossingsmethodieken (modellen, schema's, algoritme, analogie, ordeningsmiddelen, regeltoepassing)			
	geeft leerlingen aanwijzingen voor het oplossen van problemen			
	vereenvoudigt problemen door ze in stukken te 'hakken'			
	demonstreert denkstrategieën door modeling (voordoen - nadoen) of hardop denken			
waardering aandachtspunt		-	+	
5.3 laat leerlingen op eigen niveau reflecteren	brengt structuur aan in de verschillende			

<i>op (verschillende) oplossingsstrategieën</i>	oplossingsstrategieën			
	laat leerlingen verschillende oplossingsstrategieën met elkaar vergelijken			
	geeft leerlingen niet alleen feedback op het resultaat maar ook op het proces			
waardering aandachtspunt		-	+	
5.4 stimuleert de leerling de eigen aanpak of uitkomst te controleren	laat leerlingen globaal een uitkomst bepalen (schatten, voorspellen, formuleren hypothese)			
	laat oplossingen relateren aan de context			
waardering aandachtspunt		-	+	
5.5 stimuleert leerlingen de leerstof toe te passen	plaatst de leerstof in een betekenisvolle context			
	verbindt de leerstof aan de dagelijkse leefwereld van leerlingen			
	vraagt leerlingen naar (andere) toepassingen van het geleerde			
waardering aandachtspunt		-	+	
WAARDERING INDICATOR 5 STRATEGIEËN VOOR LEREN EN DENKEN: Norm: 5.2 (aanleren strategieën) 5.3 (reflectie/metacognitie)		O	M	V
Opmerkingen:				

indicator 6: SYSTEMATISCH MONITOREN EN ANALYSEREN VAN VORDERINGEN				
Aandachtspunten	Goede praktijken	-	+	Nvt
6.1 observeert regelmatig en neemt regelmatig toetsen af (methode gebonden en methode-ongebonden toetsen, LVS)	de methode gebonden toetsen worden afgenomen onder afgesproken condities			
	op de afgesproken momenten wordt het LVS ingevuld (input door observatie en methode gebonden toetsen)			
	registreert gegevens over de vorderingen bij het nakijken van het werk			
	registratie van resultaten bij ontwikkelingsgerichte activiteiten			
waardering aandachtspunt		-	+	
6.2 volgt de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen	stelt de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen vast (met een genormeerd instrument)			
	bepaalt jaarlijks, indien nodig in samenspraak met orthopedagoog, het niveau van sociaal emotionele ontwikkeling			
	uit de klassenadministratie blijkt dat de leraar de voortgang sociaal-emotionele ontwikkeling volgt			
waardering aandachtspunt		-	+	
6.3 analyseert gegevens over de vorderingen van leerlingen	maakt foutenanalyses van vorderingentoetsen en diagnostische toetsen (bij de methodes)			
	voert regelmatig met leerlingen diagnostische gesprekjes om meer inzicht te krijgen in mogelijke oorzaken van stagnaties en legt dit vast			
	past de didactische aanpak voor de groep of individuele leerlingen aan op basis van de analyse			
	past de pedagogische aanpak aan op basis van gedocumenteerde kennis op het gebied van de sociaal – emotionele ontwikkeling			

waardering aandachtspunt		-	+		
6.4 voert een groepsadministratie waaruit blijkt dat vorderingen worden gemonitord	beschikt over groepsoverzichten van (methodegebonden) toetsresultaten				
	beschikt over beschreven ontwikkelingsperspectief van elke leerling (beeld van de huidige mogelijkheden van de leerling op de verschillende ontwikkelingsgebieden, toetsresultaten of gegevens van de leerlijnen)				
	plant en registreert interventies naar aanleiding van toets- en observatiegegevens, van nagekeken werk en diagnostische gesprekken				
waardering aandachtspunt		-	+		
WAARDERING INDICATOR 6 SYSTEMATISCH MONITOREN EN ANALYSEREN VAN VORDERINGEN: Norm: 6.1 (neemt methode- en methode-ongebonden toetsen af) 6.2 (sociaal – emotionele ontwikkeling) 6.3 (analyseert vorderingen)		O	M	V	G
Opmerkingen:					

indicator 7: AFSTEMMING OP LEERBEHOEFTE VAN LEERLINGEN				
Aandachtspunten	Goede praktijken	-	+	Nvt
7.1 stemt instructie af op relevante verschillen tussen leerlingen	zet leerlingen voor wie de instructie niet bedoeld is (alvast) aan het werk			
	geeft aanvullende instructie aan groepjes of individuele leerlingen			
	richt zich niet alleen op de middenmoot			
	de instructie sluit aan op kennis over hoe de leerling leert			
	afspraken uit het beschreven ontwikkelingsperspectief zijn zichtbaar in de klas of het klassenmanagement			
waardering aandachtspunt		-	+	
7.2 stemt de verwerking van de leerstof af op relevante verschillen tussen leerlingen	maakt tussen leerlingen verschil in de omvang van opdrachten			
	laat sommige leerlingen gebruik maken van hulpmaterialen indien nodig			
	geeft niet alle leerlingen dezelfde tijd voor opdracht, indien hierin verschillen nodig zijn			
	de verwerkingsopdracht sluit aan op kennis hoe de leerling leert			
waardering aandachtspunt		-	+	
7.3 biedt leerlingen die dat nodig hebben extra leer- en instructietijd	geeft leerlingen leertijd op maat			
	geeft leerlingen extra oefeningen waar nodig			
	geeft leerlingen waar nodig verlengde instructie			
waardering aandachtspunt		-	+	
7.4 biedt leerlingen die het nodig hebben extra uitdaging, verdieping of verrijking	de verwerkingsstof biedt extra uitdaging			
	geeft directe en specifieke feedback			
waardering aandachtspunt		-	+	
7.5 het taalgebruik van de leerkracht past bij de taalbehoeften van de leerlingen	voldoet aan de regels van de standaardtaal			
	stemt overeen met ontwikkelingsniveau van de groep			

	stemt taal af op niveau van individuele leerlingen			
	de leraar brengt responsieve interactie op gang (interactie die de taalverwerving bevordert)			
	indien nodig wordt tijdens de communicatie gebruik gemaakt van verwijzers en/of gebaren			
waardering aandachtspunt		-	+	
WAARDERING INDICATOR 7 AFSTEMMING OP LEERBEHOEFTE VAN LEERLINGEN: Norm 7.1 (instructie sluit aantoonbaar aan bij kennis over hoe de leerling leert)		O	M	V
Opmerkingen:				

indicator 8: ACTIEVE BETROKKENHEID VAN LEERLINGEN				
Aandachtspunten	Goede praktijken	-	+	Nvt
8.1 bevordert betrokkenheid van leerlingen bij de instructie	zorgt dat leerlingen opletten en actief luisteren tijdens de instructie			
	zorgt dat leerlingen actief deelnemen aan leer- of kringgesprekken			
	laat leerlingen vragen stellen en dóór vragen			
	stelt vragen			
waardering aandachtspunt		-	+	
8.2 bevordert de betrokkenheid van leerlingen tijdens het werken aan hun taken (tijdens verwerking)	de leerkracht realiseert een taakgericht werkklimaat			
	de leerkracht hanteert activerende werkvormen			
	er zijn gevarieerde werkvormen die een beroep doen op uiteenlopende leerstijlen			
waardering aandachtspunt		-	+	
WAARDERING INDICATOR 8 ACTIEVE BETROKKENHEID VAN LEERLINGEN: Norm: 8.1 (betrokkenheid bij instructie) 8.2 (betrokkenheid bij verwerking)		O	M	V
Opmerkingen:				

indicator 9: ZELFSTANDIG WERKEN EN SAMENWERKEN				
Aandachtspunten	Goede praktijken	-	+	Nvt
9.1 biedt leerlingen een structuur om zelfstandig te werken	laat leerlingen werken met een eigen planning			
	biedt leerlingen een stappenplan voor het zelfstandig werken			
	biedt leerlingen de gelegenheid tot zelfstandige mobiliteit			
waardering aandachtspunt		-	+	
9.2 laat leerlingen zelf plannen en organiseren (biedt keuzemogelijkheden, gerelateerd aan het beschreven ontwikkelingsperspectief)	laat leerlingen eigen leervragen formuleren			
	laat leerlingen zelf de volgorde bepalen			
waardering aandachtspunt		-	+	
9.3 stelt zich coachend op en helpt op aanvraag	laat leerlingen eerst zelf oplossingen bedenken			
	geeft leerlingen de gelegenheid van fouten te leren			

	laat leerlingen zelfstandig oplossingen uitproberen			
	laat leerlingen zelfstandig omgaan met de (on)mogelijkheden van hun beperking			
	reageert adequaat op hulpvragen van leerlingen, overeenkomstig het niveau van zelfstandigheid			
waardering aandachtspunt		-	+	
9.4 benut middelen die zelfstandig werken en leren mogelijk maken	zorgt dat er diverse leermiddelen beschikbaar zijn om één probleem op te lossen			
	gebruikt methoden die tot zelfstandig werken uitnodigen			
waardering aandachtspunt		-	+	
9.5 laat leerlingen het eigen werk controleren	laat leerlingen werken met zelfcorrigerend materiaal			
	laat leerlingen kijken of het werk netjes en volledig is			
	laat leerlingen eigen werk nakijken			
	laat leerlingen conclusies trekken uit gecorrigeerd werk			
waardering aandachtspunt		-	+	
9.6 bevordert interactie/samenwerking tussen leerlingen	stimuleert dat leerlingen elkaar helpen			
	stimuleert dat leerlingen naar elkaar luisteren			
	geeft leerlingen de gelegenheid samen opdrachten uit te voeren			
waardering aandachtspunt		-	+	
9.7 geeft leerlingen feedback op getoonde zelfstandigheid en kwaliteit van samenwerking	geeft feedback op door leerling gekozen aanpak			
	geeft feedback op door leerling gekozen planning			
	geeft feedback op door leerling gekozen mate van ondersteuning			
	geeft leerlingen terugkoppeling op samenwerking			
waardering aandachtspunt		-	+	
WAARDERING INDICATOR 9 ZELFSTANDIG WERKEN EN SAMENWERKEN: Norm: 9.1 (structuur voor zelfstandig werken) 9.6 (samenwerken)		O	M	V
Opmerkingen:				

Specifieke aandachtspunten van deze school (maatwerk):
